

Türk Akademisyenlerin Kongre Tercihleri Üzerine Bir Araştırma

A Research on the Conference Attendees' Preferences of Turkish Faculty Members

Deniz KARAGÖZ YÜNCÜ*, **Nazmi KOZAK****

* Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Yunus Emre Kampusu, 26470 Eskişehir
E-posta: dkaragoz@anadolu.edu.tr

** Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Yunus Emre Kampusu, 26470 Eskişehir
E-posta: nkozak@anadolu.edu.tr

MAKALE BİLGİLERİ

Makale işlem bilgileri:

Gönderilme tarihi: 22 Mayıs 2009

Birinci düzeltme : 12 Haziran 2009

Kabul : 15 Ağustos 2009

Anahtar sözcükler:

Kongre turizmi

Kongre tercih ölçütleri

Akademisyenler

Türkiye.

ÖZ

Çalışmanın amacı kongre katılımcılarının tercihlerinin belirlenmesidir. Kongre katılımcılarının tercih kriterlerinin belirlenmesi için bir ölçek geliştirilmiştir. Kongre tercih faktörlerini ortaya çıkarmak için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Veriler Türkiye'deki üniversitelerde çalışan, ulusal ya da uluslararası bir kongreye katılmış 246 akademisyenden toplanmıştır. Verilerin elde edilmesinde yüz yüze ve e-posta ile anket tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda, kongre tercih ölçütlerinin eğlence ve aktivite, kongre, maddi maliyet, altyapı, zaman maliyeti ve destinasyon kategorileri altında toplandığı görülmüştür.

ARTICLE INFO

Article history:

Submitted : 22 May 2009

Resubmitted : 12 June 2009

Accepted : 15 August 2009

Key words:

Conference tourism

Conference preference criteria

Faculty members

Turkey.

ABSTRACT

The aim of the study is to identify the preferences of conference attendees. A Scale was developed to determine conference attendee's preference criteria. Exploratory and confirmatory factor analysis were used to determine the factors of conference preference. Data were gathered from 246 faculty members of Turkish universities who attended a national or international conference. According to the results the conference preference criteria are divided into six categories of leisure and entertainment conference itself, monetary cost, infrastructure, time cost and destination.

GİRİŞ

Kongre turizmi, turizm sektörünün en hızlı büyüyen pazar bölümlerinden biridir ve önemi giderek artmaktadır (Rogers 1998; Zang, Leung ve Qu 2007; Mair ve Thompson 2008). Konuyla ilgili derlenen istatistikler, 2005 yılında uluslararası turizm hareketlerinin %16'sının toplantı, kongre ve konferans gibi iş amaçlı etkinliklerden ortaya çıktığını göstermektedir (WTO 2006). Kongre katılımcılarının hem kongreyi düzenleyen işletmelere hem de kongreye ev sahipliği yapan ülkelere çeşitli yararları bulunmaktadır (Swarbrooke ve Horner 2001). Bu

yararlardan ilki; katılımcıların, konaklama, yiyecek-içecek, yerel ulaşım ve çeşitli harcamalar aracılığıyla ev sahibi bölge/ülke için ekonomik faydalar sağlamasından ortaya çıkmaktadır (Oppermann ve Chon 1997). İkinci olarak ise, kongre katılımcıları genellikle diğer turist tiplerine göre destinasyonda daha uzun süre konaklamakta ve daha fazla harcama yapmaktadırlar. Bu denli önemli bir ekonomik katkısı olmasına karşılık, kongre turizmi son yıllara kadar çoğunlukla arz yönüyle incelenmiştir. Bu kapsamdaki çalışmaların daha çok kongreleri düzenleyen kurumlar için destinasyon seçimi (Gnoth

1998; Crouch and Ritchie 1998; Go ve Govers 1999; Joekyoon ve McClearly 1999; Choi ve Boger 2002), kongre düzenleyicilerinin karar alma süreçleri (Oppermann 1998b), destinasyon algısı ve imaj (Oppermann 1996; Oppermann 1998a; Baloğlu ve Love 2005) ve genel endüstri değerlendirmeleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Ek olarak, kongre turizmi ile ilgili kapsamlı bir literatür incelemesi yapan Yoon ve Weber (2005), çalışmaların; kurumlar, mekanlar ve kongre organizatörleri üzerinde odaklandığını, ancak kongre katılımcılarının büyük ölçüde araştırma dışı bırakıldığını belirlemiştir.

Kongre düzenleyicileri ile kongre acentalarının ilgi alanları ve amaçları bazı durumlarda birbirinden farklı olabilmektedir. Bununla birlikte, bu iki paydaş; katılımcı sayısını artırmak gibi ortak bir hedefi de paylaşmaktadır (Var, Cesario ve Mauser 1985). Bunun ötesinde, katılımcı sayısını artırmak yalnızca kongre düzenleyicilerinin değil, aynı zamanda kongrelere ev sahipliği yapan destinasyonların da temel hedefidir. Ancak, bu ortak hedefin başarılması için, kongre katılımcılarının davranışlarının anlaşılması gerekmektedir. Bunun en iyi yolu ise; bireylerin kongre seçim ve kongreye katılım kararını nasıl ve niçin aldıklarının anlaşılması ile ortaya çıkmaktadır (Zhang, Leung ve Qu 2007). Bu çalışma, turizm pazarının önemli bir bölümünü oluşturan kongre katılımcılarının karar alma süreçlerinde etkili olan kongre seçim ölçütlerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Daha spesifik bir inceleme olarak da, kongre seçim ölçütleri ile ilişkili önemli faktör boyutlarının deneysel olarak sınanması ve belirlenecek boyutlar arasındaki ilişkilerin araştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçların, kongre düzenleyicileri ve yöneticileri için daha fazla sayıda katılımcıyı kongrelere ve destinasyonlara çekecek başarılı bir kongre ürününün geliştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KURAM

Turizm Sektöründe Tüketicinin Karar Alma Süreci

Tüketici, satın alma kararını verirken uygun seçim ölçütlerini göz önünde tutarak karar vermektedir. Seçim ölçütleri tüketicinin alternatifleri değerlendirmek için kullandığı kritik özelliklerdir (Kotler ve Armstrong 2008). Tüketici karar alma süreçleri, diğer alanlarda olduğu gibi turizm alanında da önemle üzerinde durulan bir konu ve çalışma alanıdır. Diğer tüketici karar alma süreçlerinde oldu-

ğu gibi, potansiyel turistler, öncelikle seyahat ihtiyacının farkına varırlar. Bu aşamayı bilgi arama, alternatifleri değerlendirme, ürün seçimi, sonuç ve satın alma sonrası değerlendirme aşamaları takip etmektedir (Kotler, Bowen ve Makens 1996). Opperman ve Chon (1997) bir kongreye katılım karar sürecinin, genel destinasyon seçim sürecine benzediğini ifade etmişlerdir (Opperman ve Chon 1997).

Um ve Crompton (1990) seyahat destinasyon seçimine bir çağrışım seti yapısına bağlı olarak iki aşamalı yaklaşım geliştirmişlerdir. Bu aşamalar, farkındalık seti ve çağrışım seti olarak arka arkaya gelmektedir ve destinasyon seçimi, çağrışım setinden sonra gelmektedir. Her iki aşamada da destinasyon seçimi, her bir seçeneğe yönelik tutumlara bağlı olmaktadır (Um ve Crompton 1990: 432). Tutumların, tüketici davranışı alanında kullanılan en yaygın değişkenler olduğu söylenebilir. Ajzen ve Fishbein (1977) ve Rosenberg (1956) tutumların ölçümü ve davranışla ilişkisine yönelik modeller geliştirmişlerdir. Turizm bağlamında da Crompton (1977) destinasyon seçimini, zaman, para ve yetenekler gibi pragmatik sınırlıklar ve destinasyon imajı arasındaki etkileşimin bir fonksiyonu olarak kavramsallaştırmıştır. Bu yaklaşım, genel turist seçim modelinde Woodside ve Lysonski (1989) tarafından desteklenmiştir. Um ve Crompton'a göre tutumlar, algılanan engeller (engelleyiciler) ve algılanan kolaylaştırıcılar (yardımcılar) arasındaki farklılıklar olarak tanımlanmaktadır (Um ve Crompton 1990: 432).

Um ve Crompton (1990) dört farklı açıdan kavramsallaştırılan destinasyon seçim sürecinden üç özellik boyutu türetmişlerdir: İhtiyaç tatmini, sosyal anlaşma ve seyahat edilebilirlik (Um ve Crompton 1990: 438). Durumsal sınırlılıklar ile birlikte, algılanan yeterlik ve maksimum fayda kavramı, "seyahat edilebilirlik" olarak adlandırılan daha jenerik bir boyutta birleştirilmiştir. İhtiyaç tatmini boyutu; yenilik, rahatlama, öğrenme ve merak gibi seyahat motivasyon setini içermektedir. Sosyal anlaşma boyutu; potansiyel turistlerin, sosyal grupların fikirlerine göre hareket etme eğilimini yansıtmaktadır. "Seyahat edilebilirlik" boyutu ise; para, zaman, yeterlik ve sağlık gibi değişkenler açısından bireylerin bir mekana seyahat etme eğilimini (istegini) tanımlamaktadır (Um ve Crompton 1990: 438). Var, Cesario ve Mauser (1985) bir delegenin özel bir destinasyonda gerçekleşecek kongre katılım kararında Um ve Crompton'ın (1990) "seyahatedilebilirlik" boyutuna benzer şekilde "ulaşılabilirlik" faktörünü kongre katılımında te-

mel belirleyicilerden biri olarak tanımlamışlardır. Var ve diğerleri (1985) alternatif şehirlerde gerçekleşen kongrelere katılımı belirleyen unsurları incelemişler ve bütün diğer faktörler sabit varsayıldığında ve bireylerin maliyet sınırlıkları altında çoğu örnekte, bir destinasyondaki kongreye katılıp katılmama kararı alınırken belirleyici faktörün destinasyonun ulaşılabilirliği ve çekiciliği olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda, çalışmada destinasyonun ulaşılabilirliğinin destinasyonun çekiciliğinden çok daha önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Var, Cesario ve Mauser'ın (1985) yanı sıra Opperman ve Chon (1997) katılımcıların kongreye katılımı ilgili karar sürecindeki değişkenleri içeren bir model önermişlerdir. Modelde katılım karar süreci değişkenlerini kişisel/mesleki faktörler, konferans faktörleri, destinasyon faktörleri ve bir araya gelme fırsatı olarak dört faktör altında sınıflandırmışlardır. Kişisel/mesleki faktörler arasında öncelikle bireylerin sağlık durumları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra finansal durum, özellikle toplam konferans maliyetinin (ulaşım, konaklama ve kayıt ücreti) büyük bir bölümü bireyin kendisi tarafından karşılanıyorsa kongre katılım kararını etkilemektedir. Sağlık ve finansal duruma ek olarak bireyler için zamanın elverişliliği de katılım kararında önemli olmaktadır. Bu nedenle kongrenin zamanlaması, yüksek katılım düzeyi için kritik bir konu olmaktadır. Bireylerin profesyonel amaçları bir kuruma dahil olması ile ilişkili faktörler "konferans faktörleri" olarak adlandırılmıştır. Konferans faktörleri altında bağlantı fırsatı, diğer profesyonellerle ve arkadaşlarla etkileşim, küresel toplum hissi, sürekli eğitim bulunmaktadır. Kongre katılımcılarının temel güdülerini ise, alanında saygı duyulan uzmanları dinlemek, alanındaki değişimleri yakalamak, yeni beceriler öğrenmek, yeni iş/profesyonel ilişkiler geliştirmektir (Opperman ve Chon 1997). Kişisel/mesleki faktörler ve konferans faktörlerinin dışında mekan faktörü kapsamında ise uzaklık/yakınlık, ulaşım maliyeti ile ilişkili ulaşılabilirlik, seyahat süresi, iklim ve destinasyon imajı bulunmaktadır. Opperman ve Chon (1997: 187) destinasyon imajının destinasyon katılım karar sürecinde önemli bir değişken olduğunu ve bazı destinasyonların, çekiciliklerine bağlı olarak yüksek düzeyde katılımı sağlayabildiklerini belirtmişlerdir. Zhang, Leung ve Qu (2007), Var, Cesario ve Mauser'ın (1985) çalışmalarını ve Opperman ve Chon'un (1997) potansiyel katılımcılar için kongre katılım karar süreci modelini incelemişler ve Opperman ve Chon'un modeline dayanarak yeni bir

model geliştirmişlerdir. Yeni model, Opperman ve Chon'un modelinde bulunmayan iki alt kategoriye ayrılmıştır. Öncelikle, orijinal "mekan faktörleri" kongre destinasyonunun "çekiciliği" ve "ulaşılabilirliği" olarak iki alt kategoriye bölünmüştür. Ayrıca, güvenlik, konuşulan dil, yerel halkın yardım severliği, manzara/görülmeğe değer yerler, gece hayatının ulaşılabilirliği, yiyecek ve içecek faaliyetleri, konaklama gibi turistler tarafından dikkat edilen bazı destinasyon özellikleri modele eklenmiştir. Bunun yanı sıra modele kongre destinasyonunun ulaşılabilirliği ile ilişkili seyahat uzaklığı, doğrudan uçuşlar ve vize uygulamaları olmak üzere üç nitelik eklenmiştir. İkinci olarak Zhang, Leung ve Qu (2007), Opperman ve Chon'un (1997) modelindeki "bir araya gelme fırsatını", "toplam maliyet faktörleri" olarak değiştirmişlerdir. Toplam maliyet faktörlerini ise "toplam finansman maliyeti" ve "toplam zaman maliyeti" olarak iki alt gruba ayrılmıştır.

Kongre Tercih Ölçütleri

Lee ve Back (2007: 16), kongre katılım sürecinin genellikle motivasyonel faktörler, engelleyici faktörler ya da durumsal kısıtlamalar, destinasyon faktörleri ve referans faktörler olmak üzere dört faktör ile açıklandığını belirtmişlerdir. Katılımcıları bir kongreye katılmaya güdüleyen faktörler ilk kez Price (1993) tarafından incelenmiştir. Price (1993) çalışmasında kongre katılımını güdüleyen faktörleri liderlik, bağlantı, eğitim ve profesyonel bilgi faktörleri olarak belirlemiştir. Daha sonra Grant (1994), Price'ın tanımladığı motivasyonel faktörleri test etmiş, profesyonel bilgi faktörü desteklenmediği ancak farklı özellikleri birleştirdiği için "derleme" faktörü olarak adlandırmıştır. Grant'ın (1994) çalışması sonucunda en önemli faktör eğitsel özellikler olarak belirlenmiş ardından liderlik, bağlantı ve derleme faktörleri elde edilmiştir. Opperman ve Chon (1995) iki kongrede kongre katılımı için karar alma değişkenlerini analiz etmiş ve eğitsel/profesyonel gelişimi en güçlü değişken olarak bulmuşlardır. Ngamson ve Beck (2000) uluslararası konferanslara katılımında, katılımcıların motivasyonlarını araştırmışlar ve çalışma sonucuna göre, deniz aşırı destinasyonlara seyahat fırsatı, açık alan rekreasyonu, iş amaçlı veya politik aktiviteler, mekan değişimi, bağlantı ve eğitim fırsatı uluslararası konferanslara katılımında en önemli güdüler olarak belirlenmiştir. Rittichainuwat, Beck ve Lalopa (2001) ise kongre motivasyon faktörlerini ilginç

yerleri ziyaret etme, kişisel gelişim ve iş/kurum aktiviteleri olarak belirlemişlerdir Severt, Wang, Chen ve Breiter (2006) kongreye katılımı motive eden faktörleri aktiviteler ve fırsatlar, bağlantı, konferansın uygunluğu, eğitsel faydalar ve ürünler olarak tanımlamışlardır.

Motivasyonel faktörler tek başına üyelerin kongre katılım kararlarında etkili olmadıkları için araştırmacılar kongre katılımını engelleyen faktörler üzerinde odaklanmıştır. Bu kapsamda maliyet (Opperman ve Chon 1995; Grant ve Opperman 1995; Opperman 1998), kaynaklılık (Opperman ve Chon 1995; Grant ve Opperman 1995; Opperman 1998; Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001), zamansızlık (Grant ve Opperman 1995; Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001), uzaklık, algılanan güvenlik riski, deniz aşırı destinasyonlara aşına olmama (Ngamson ve Beck 2000; Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001), konferans destinasyonuna yönelik olumsuz imaj, ailevi yükümlülükler/sorumluluklar, sağlık problemleri, destinasyonu daha önce ziyaret (Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001) kongre katılımını engelleyen unsurlar olarak belirlenmiştir. Ngamson ve Beck (2000) uluslararası konferanslara katılımda, katılımcıların Algılanan güvenlik riski, rahatsızlık ve deniz aşırı destinasyonlara aşına olmama gibi unsurların konferans katılımını engelleyen faktörlerken; seyahat paketleri, destinasyonda aile ile aktivite fırsatları ve işverenler tarafından katılan maliyetleri de bir kongreye katılımı kolaylaştıran faktörler olarak belirlenmiştir.

METODOLOJİ

Araştırmanın Amacı

Akademisyenlerin ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen kongrelere katılımlarındaki tercih ölçütlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma, tanımlayıcı bir içerik taşımaktadır. İlk bölümde açıklandığı gibi kongre turizmi son yıllara kadar çoğunlukla arz yönüyle incelenmiş, kongre katılımcılarına yönelik çok az sayıda çalışma yapılmıştır. Konuyla ilgili literatürde kongrelere katılım kararında alternatifleri değerlendirme aşamasında etkili olan ölçütlerin belirlenmesi amacını taşıyan bu çalışmanın başlıca amacı, kongre düzenleyen kurumların ve firmaların yararlanabileceği verileri ortaya çıkarmaktır.

Anakütle ve Örneklem

Çalışmanın anakütlesini Türkiye'deki üniversitelerde görevli olan ve daha önce ulusal ya da ulus-

lararası alanda düzenlenmiş herhangi bir kongreye katılmış akademisyenler oluşturmaktadır. Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde 2007 yılında 85841 akademisyenin görev yapmakta olduğu bilinmektedir (Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü <http://yogm.meb.gov.tr/universiteler.htm>). Bu çalışmada Türkiye üniversitelerinde görev yapmakta olan akademisyenleri temsilen 246 kişi araştırma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Katılımcıların kongre tercih ölçütlerinin belirlenebilmesi ve tanımlanabilmesi için, ilk aşamada kapsamlı bir literatür çalışması yapılmıştır. Literatür taraması kapsamında, tüketici davranışı ve pazarlama (Kotler ve Armstrong 2004), turizm pazarlaması (Um ve Crompton 1990) ve etkinlik/ kongre turizmi (Var ve diğ. 1985; Opperman ve Chon 1997; Price 1993; Ngamson ve Beck 2000; Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001; Yoo ve Chon 2008; Zhang, Leung ve Qu 2006) incelenmiş ve amaçlanan kongre tercih ölçütleri belirlenmiştir. İkinci aşamada, kongre tercih ölçütlerinin temel boyutlarını belirlemek için Delphi tekniği kullanılarak, daha önce ulusal ve uluslararası bir kongreye katılmış olan 15 akademisyen ile görüşmeler yapılmıştır. Bütün akademisyenlerden kongre tercihlerinde önemli olan faktörleri tanımlamaları istenmiştir. Literatür taraması ve görüşmelerden elde edilen veriler ışığında 40 maddeden oluşan kongre tercih ölçütleri ölçeği geliştirilmiştir (Tablo 1). Üçüncü aşamada, ölçeğin kapsam geçerliği için 5 kişiden oluşan grubun görüşlerine başvurularak akademisyenlerden ölçek maddelerinin çalışmanın amacına uygunluğunu ve anlaşılabilirliğini değerlendirmeleri istenmiştir. Akademisyenlerden her bir maddeye ilişkin görüşlerini "1=önemli değil", "2= ne önemli ne önemsiz" ve "3= önemli" şeklindeki bir derecelendirme ile belirtmeleri istenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda Tablo 2'de sunulan ölçekteki 15, 19, 36, 37'inci maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin geçerli olduğunun belirlenmesiyle dördüncü aşamada, 36 maddeden oluşan ölçek ile 62 akademisyenden oluşan örnek grubu üzerinde bir pilot test yapılmıştır. Gerçekleştirilen pilot test, kavramsal olarak tutarsız olabilecek maddelerin ölçekten çıkarılmasının yanı sıra ölçeğin yapı geçerliğinin ölçülmesine de olanak sağlamıştır. Güvenilirlik analizi sonuçları ile, madde toplam korelasyonu 0.4'ten düşük olan 38, 39 ve 40'inci maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Üç maddenin çıkarılması sonucu

ölçekteki 33 madde için Cronbach Alpha katsayısı 0.867 olarak belirlenmiştir.

Yukarıda açıklanan aşamaların sonucunda veri toplama aracı olarak, 33 maddeden oluşan bir sıralı ölçek elde edilmiştir. Belirlenen 33 madde “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “ne katılıyorum ne katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum” şeklindeki beşli Likert tipi ölçek ile ölçülmüştür.

Verilerin Derlenmesi

Çalışmanın verileri e-mail yolu ile derlenmiştir. Üniversite web sitelerinden tesadüfi olarak derlenen 1100 akademisyenin mail adresine, e-mail yolu ile kongre tercih ölçütlerini kapsayan anket formu gönderilmiştir. Gönderilen 1100 e-postadan 273 tanesi geçersiz e-posta adresi gerekçesi ile geri dönmüştür. Geçerli 827 e-posta adresinden toplam 246 kullanılabilir anket formu toplanmıştır.

Tablo 1. Kongre Tercih Ölçütleri Ölçeği

Ölçek Maddeleri
1 Kongrenin konusu
2 Kongreyi düzenleyen kurumun saygınlığı
3 Kongre amaçlarının akademisyenlerin profesyonel amaçları ile uyumluluğu
4 Kongreye alanında uzman ve saygın konuşmacıların katılımı
5 Kongrenin bilim kurulu
6 Kongrede sunulan çalışmaların yayınlanması
7 Kongrenin düzenlendiği tarih
8 Kongrenin kariyer gelişimini desteklemesi
9 Kongrenin bilgi değişimine fırsat sağlaması
10 Kongrenin kayıt ücreti
11 Konaklama maliyeti
12 Kongrede sunulan sosyal programlar
13 Kongrenin düzenlendiği yerde doğal ve kültürel çekicilikler
14 Kongrenin düzenlendiği yerin güvenlik düzeyi
15 Kongrenin farklı disiplinleri kapsaması
16 Kongrenin düzenlendiği yere seyahat süresi
17 Kongrenin düzenlendiği tarihte gerçekleşen başka bir kongrenin olmaması
18 Kongreyi düzenleyen kurumun daha önceden düzenlediği kongre sayısı
19 Kongrenin düzenlendiği yerde konuşulan dil
20 Kongrenin süresi
21 Kongrenin düzenlendiği yerdeki vize kolaylığı
22 Ulaşım maliyeti
23 Kongre merkezine yakın konaklama imkanları
24 Kongrenin düzenlendiği yerin imajı
25 Kongrenin düzenlendiği yere doğrudan uçuşların bulunması
26 Kongrenin düzenlendiği yere alternatif ulaşım araçlarının bulunması
27 Kongrenin düzenlendiği yerin iklimi
28 Kongrenin düzenlendiği yerde daha önce bulunmuş olma
29 Kongrenin düzenlendiği yerin mutfağı
30 Konaklama olanaklarının çeşitliliği
31 Kongrenin düzenlendiği yerdeki eğlence olanaklarının çeşitliliği
32 Kongrenin sürekliliği
33 Kongre programı dahilinde aile üyelerine yönelik aktivite fırsatlarının bulunması
34 Kongrenin havaalanına yakın olması
35 Kongre kayıt ücretine dahil olan diğer hizmetler
36 Kongrede sunulan bildirilerin, dağıtımı yaygın olan dergilerde yayınlanması
37 İstihdam fırsatı
38 Kongrede sunulan en iyi çalışmaların ödüllendirilmesi
39 Kongre destinasyonunun sürekli ikamet edilen yere yakınlığı
40 Kongrenin tarihçesi

ANALİZ VE BULGULAR

Türkiye üniversitelerinde görev alan 246 akademisyenden elde edilen bulgular SPSS for Windows 17.0 ve Lisrel 8.51 paket programları yardımı ile hesaplanmıştır. Değerlendirmede katılımcıların tanımlayıcı verileri incelenmiş ve kongre tercih ölçütlerinin belirlenmesi amacıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır.

Tanımlayıcı Bulgular

Tablo 2'de araştırmaya dahil olan katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgiler yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyet ve yaş grupları incelendiğinde % 53,7'sinin erkek, % 46,3'nün kadın ve çoğunluğunun 31-36 (% 26,4), 37-42 (%24,8) ve 25-30 (% 22,0) yaş aralığında oldukları ortaya çıkmıştır. Akademik unvanlar açısından incelendiğinde ankete dahil olanların %28,5'nin yardımcı doçent, % 28'nin araştırma görevlisi, %18,3'nünde profesör olduğu tespit edilmiştir.

Akademisyenlerin yurtiçi ve yurtdışı kongrelere katılım sayıları incelendiğinde % 43,9'nun yılda en az iki, % 41,1'nin ise yılda en az bir kez yurtiçi kongrelere; % 58,1'nin ise yılda en az bir kez yurtdışı kongrelere katıldıkları belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların % 41,1'nin yıl boyunca, % 22'sinin ilkbaharda ve % 20,7'sinin sonbaharda kongrelere katıldıkları; katıldıkları bu kongreler için 3-4 gün (% 49,6) süre harcadıkları ve % 50'sinin gelecekte aileleri ile kongrelere katılabileceklerini beyan ettikleri görülmüştür.

Açıklayıcı Faktör Analizi

Araştırmada kullanılan verilerin analizinde ilk olarak açıklayıcı faktör analizinden (AFA), daha sonra AFA ile tespit edilen boyutların doğrulanmasında ve her iki ölçüm modelinin geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmede birinci dereceden doğrulayıcı faktör analizinden (One Order Confirmatory Factor Analysis) yararlanılmıştır. AFA bilindiği üzere, bir veri matrisinde yer alan temel yapıyı tanımlamayı ve bu yapıyı oluşturan her bir boyutu ayrı ayrı belirlemeyi amaçlar (Hair ve diğ. 1998: 90). DFA ise, önceden belirlenmiş bir ilişkiyi test etmede kullanılan çok değişkenli bir tekniktir (Hair ve diğ. 1998: 579). DFA ile araştırmacı önemli bir özelliği iddia eden modelleri tanımlayabilir, faktörleri düzenleyebilir ve böylece modeller için verinin uygunluk yeteneğini test edebilir (Hoyle 1995: 180). Çalışmada AFA, SPSS 17.0 ve DFA, LISREL 8.51 kullanılarak yürütülmüştür.

Tablo 2. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler

Cinsiyet	%
Erkek	53,7
Kadın	46,3
N=246	100,0
Yaş	
31-36	26,4
37-42	24,8
25-30	22,0
43-48	12,2
49-54	6,9
55-60	5,7
61-66	2,0
N=246	100,0
Katılım Zamanı	
Tüm yıl	41,1
İlkbahar	22,0
Sonbahar	20,7
Yaz	12,6
Kış	3,7
N= 246	100,0
Yurtiçi kongrelere katılım sayısı	
Yılda 2 kez	43,9
Yılda 1 kez	41,1
Yılda 3 kez	11,4
Yılda 4 kez	1,6
N=241	98,0
Görev	%
Yardımcı Doçent	28,5
Araştırma Görevlisi	28,0
Profesör	18,3
Öğretim Görevlisi	12,2
Doçent	11,0
Uzman	0,8
Okutman	0,4
N=244	99,2
Aile Eşlik	
Hayır ama Gelecekte olabilir	50,0
Evet bazen	28,5
Hayır asla	13,0
Evet genellikle	7,3
N=244	99,2
Harcanan Süre	
3-4 Gün	49,6
5-6 gün	18,7
1-2 gün	15,0
6 gün ve daha fazla	14,2
N=240	97,6
Yurtdışı Kongrelere Katılım	
Yılda 1 kez	58,1
Yılda 2 kez	20,3
Yılda 3 kez	1,2
N= 209	79,6

Tablo 3. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6
Faktör 1 Eğlence ve Aktivite						
Kongrede sunulan sosyal programlar	,757					
Kongrenin düzenlendiği yerde doğal ve kültürel çekicilikler	,690					
Kongrenin düzenlendiği yerin mutfağı	,675					
Kongrenin düzenlendiği yerdeki eğlence olanaklarının çeşitliliği	,661					
Kongre programı dahilinde aile üyelerine yönelik aktivite fırsatları	,603					
Faktör 2 Kongre						
Kongrenin konusu		,782				
Kongreyi düzenleyen kurumun saygınlığı		,743				
Kongreye alanında uzman ve saygın konuşmacıların katılımı		,718				
Kongrenin bilim kurulu		,683				
Kongre amaçlarının kendi profesyonel amaçlarıyla uyumluluğu		,670				
Faktör 3 Maddi Maliyet						
Kongrenin kayıt ücreti			,775			
Konaklama maliyeti			,770			
Ulaşım maliyeti			,566			
Faktör 4 Altyapı						
Kongrenin düzenlendiği yere doğrudan uçuşların bulunması				,764		
Kongrenin düzenlendiği yere alternatif ulaşım araçlarının bulunması				,720		
Konaklama olanaklarının çeşitliliği				,598		
Kongrenin havaalanına yakın olması				,565		
Faktör 5 Zaman Maliyeti						
Kongrenin düzenlendiği yere seyahat süresi					,720	
Kongrenin süresi					,613	
Kongrenin düzenlendiği yerdeki vize kolaylığı					,583	
Faktör 6 Destinasyon						
Kongrenin düzenlendiği yerin imajı						,695
Kongrenin düzenlendiği yerin iklimi						,651
Kongrenin düzenlendiği yerde daha önce bulunmuş olmak						,609
Açıklanan Varyans %	25.20	14.69	8.4	7.8	6.2	5.3
Cronbach Alpha	,803	,757	,815	,811	,742	,752

N= 246; KMO =0.837

Bartlett's Sph. $X^2= 1673.427$; $p=0.0000$

AFA'da temel bileşenler ve varimax döndürme yöntemi uygulanmış, en uygun çözümü bulmak amacıyla faktörlerin 1'den büyük özdeğere sahip olmaları ve faktör yüklerinin 0.50'den büyük olmaları koşulu aranmıştır (Nunnally 1978). AFA'ya başlamadan önce, örneklem büyüklüğünün faktör analizine uygunluğunu gösteren KMO değerleri hesaplanmış ve .837 olarak bulunmuştur (Tablo 3). KMO değerlerinin 0.50'den büyük olması örneklemin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir (Hair ve diğ. 1998). Ayrıca verilerin faktör analizine uygunluğunu tespit eden Bartlett's

Sphericity Testi $X^2=1673.427$ ve $p<0.001$ bulunmuştur (Tablo 3). Her bir ölçek için değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren Bartlett's test değerleri yüksek olup $p=0.000$ önem düzeyinde değişkenler arasında anlamlı ilişkiye işaret etmektedir. Bu sonuçlar verilerin AFA için yeterince uygun olduğunu göstermektedir.

Çalışmada belirlenen 33 madde ile, kongre tercih ölçütlerinin boyutlarını tanımlamak için faktör analizi yapılmıştır. Teorik açıdan anlamlı yapıların ortaya çıkması için 0.40'tan daha küçük faktör yük değerine sahip maddeler elenmiştir (Hair ve diğ.

1998: 111). Madde eleme süresince ölçekteki madde sayısı 33'ten 23'e indirilmiştir. AFA analizi sonucu toplam varyansın %67,59'sunu açıklayan altı boyut tanımlanmıştır. Tablo 1'de görüldüğü gibi AFA analizi sonucu kongre tercih ölçütlerini kapsayan altı boyut (a) Eğlence ve Aktivite Fırsatı, (b) Kongre, (c) Maddi Maliyet, (d) Alt yapı, (e) Zaman maliyeti ve (f) Destinasyon olarak isimlendirilmiştir. Bilindiği üzere ölçeklerin güvenilirliğinin (içsel tutarlılığının) değerlendirilmesinde en yaygın metot olan Cronbach Alpha testinde katsayının 0.70'den büyük olması tercih edilir (Hair ve diğ. 1998: 118). Bu çalışmada belirlenen faktörlerin Cronbach Alpha katsayıları .75 ile .80 arasında değişmektedir. Bu sonuç, ölçeğin içsel tutarlılığının yüksek olduğunu ve yapıya ait alt boyutların güvenilir olduğunu, ölçülmek istenilen özelliğin büyük olasılıkla doğru biçimde ölçüldüğünü göstermektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

DFA geleneksel ölçek geliştirme sürecinde sadece içsel tutarlılığın ölçümünü sağlamaz aynı zamanda ölçek maddelerinin dışsal tutarlıklarını da değerlendirmektedir (Sethi ve King 1994). Açıklayıcı faktör analizi ile 33 madde 23 maddeye indirildikten sonra, AFA ile türetilen ölçeğin tekboyutluluğunu değerlendirmek için DFA analizi yapılmıştır. Analizde LISREL 8.51 paket programı kullanılarak girdi verisi olarak kovaryans matrisi ve maksimum olabilirlik kestirimi (maximum likelihood method) kullanılmıştır. Böylece, 23 ölçek maddesi ile kavramsal olarak anlamlı altı faktör yapısı test edilmiştir. İlk modelin uyum değerleri uygun değerler olmadığı için, program tarafından önerilen modifikasyonlar yapıldıktan ve bir madde (34. madde) ölçekten çıkarıldıktan sonra düzenlenen model tekrar değerlendirilmiştir.

DFA'da önerilen modelin ve analiz verisinin istatistiksel olarak uygunluğunu test eden değer, X^2 değeridir (Schumacker, 2004: 82). X^2 değeri popülasyona ait kovaryans matrisinin, modelde uygulanan kovaryans matrisine eşit olup olmadığını test eder. X^2 değerinin düşük olması, p anlamlılık düzeyinin de 0,05'den büyük olması uygundur. Ancak bu değer örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan ve çok elemanlı örneklemelerde yüksek X^2 değerlerine ulaşılacağından serbestlik derecesi (df) ile düzeltilmiş olan X^2/df değerinin kullanılması daha uygun görülmektedir (Bagozzi 1981: 380). Çalışılan örneklem (N=246) için bulunan X^2 değeri model için ($X^2 = 360.57$) yüksek olduğun-

dan, df ile düzeltilmiş X^2 değeri dikkate alınmıştır. 0-3 aralığında olması uygun görülen (Schermelleh-Engel ve diğ. 2003: 31-33) X^2/df değeri 1.91 olarak elde edildiğinden, ölçek istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öte yandan DFA ve yapısal eşitlik modellemesinde veriden elde edilen bir modeli doğru olarak tanımlamak için tek bir istatistiksel anlamlılık testi yeterli olmayıp, birçok ölçüte göre değerlendirilmesi gerekmektedir (Schermelleh-Engel ve diğ. 2003: 31). Uyum iyiliği, önerilen modelden tahmin edilen gözlenen girdi matrisinin (kovaryans ya da korelasyon) uygunluğunu veya modelin ampirik veri ile tutarlılığını ölçer (Hair ve diğ. 1998: 610-611). Ölçeğe ait uyum iyiliği indekslerinden RMSEA=0.061 olarak bulunmuştur. RMSEA mutlak bir uyum indeksidir. Bilindiği üzere, RMSEA değerinin 0.05'in altında olması verilerle iyi uyumu, 0.05-0.08 arasında olması kabul edilebilir uyumu, 0.08-0.10 arasında olması zayıf uyumu ve 0.10'den büyükse kabul edilemez uyumu gösterir. İlgili literatüre göre; CFI değeri 0 ile 1 arasında değişebilir ve 0.90'dan büyük olması gereklidir (Schumacker ve Lomax 2004) ve analiz sonucuna göre CFI= 0.88 olarak bulunmuştur. Diğer indeksler ise NNFI=0.88, GFI=0.88 olarak belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, ölçeğe ait uyum iyiliği indeksleri kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır. Buradan hareketle, ölçeğin analizde kullanılan ampirik veri ile tutarlı ve uygun, diğer bir ifade ile ölçeğin istatistiksel olarak geçerli olduğu anlaşılmaktadır.

Uyum iyiliği indekslerinin yanı sıra ölçekteki göstergelerin yeterliği ve birleşik güvenilirliği (composite reliability), geçerlik ve güvenilirliğin ölçülmesi ile değerlendirilmiştir. Bu amaçla, birleşik güvenilirliği ve her bir yapı tarafından açıklanan varyans olmak üzere iki tür güvenilirlik testi kullanılmıştır. Birleşik güvenilirlik Alpha katsayısı ile benzerdir ancak Alpha katsayısı tekboyutluluğu değerlendirmek yerine ölçeğin tekboyutlu olduğunu varsaymaktadır. Birleşik güvenilirlik ise, bir faktördeki göstergelerin içsel tutarlıklarını göstermektedir ve kabul edilebilir güvenilirlik oranı .70'tir. Bir yapının birleşik güvenilirliği aşağıdaki formül ile hesaplanmaktadır (Hair ve diğ. 1998: 611-612):

$$\text{Yapı Güvenilirliği} = \frac{(\sum \text{Standardize yük değerleri})^2}{(\sum \text{Standardize yük değerleri})^2 + \sum e_j}$$

Hesaplanan bir diğer katsayı ise, açıklanan varyanstır (*variance extracted*) ve bunun da .50'den fazla olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu değer

Tablo 4. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	CSL	t value	CR	VE
Faktör 1: Eğlence ve Aktivite			.82	.47
Kongrede sunulan sosyal programlar	.65	10.67		
Kongrenin düzenlendiği yerde doğal ve kültürel çekicilikler	.59	9.43		
Kongrenin düzenlendiği yerin mutfağı	.79	11.58		
Kongrenin düzenlendiği yerdeki eğlence olanaklarının çeşitliliği	.74	12.55		
Kongre programı dahilinde aile üyelerine yönelik aktivite fırsatları	.65	10.62		
Faktör 2: Kongre			.74	.48
Kongrenin konusu	.82	7.69		
Kongreyi düzenleyen kurumun saygınlığı	.71	9.39		
Kongreye alanında uzman ve saygın konuşmacıların katılımı	.69	7.73		
Kongrenin bilim kurulu	.55	6.79		
Kongre amaçlarının kendi profesyonel amaçlarımla uyumluluğu	.70	8.57		
Faktör 3: Maddi Maliyet			.74	.68
Kongrenin kayıt ücreti	.72	9.40		
Konaklama maliyeti	.74	10.73		
Ulaşım maliyeti	.99	14.86		
Faktör 4: Altyapı			.72	.60
Kongrenin düzenlendiği yere doğrudan uçuşların bulunması	.93	9.60		
Kongrenin düzenlendiği yere alternatif ulaşım araçlarının bulunması	.76	10.33		
Konaklama olanaklarının çeşitliliği	.60	7.94		
Faktör 5: Zaman Maliyeti			.75	.51
Kongrenin düzenlendiği yere seyahat süresi	.75	10.30		
Kongrenin süresi	.58	8.34		
Kongrenin düzenlendiği yerdeki vize kolaylığı	.79	10.48		
Faktör 6 Destinasyon			.71	.46
Kongrenin düzenlendiği yerin imajı	.67	8.64		
Kongrenin düzenlendiği yerin iklimi	.72	10.44		
Kongrenin düzenlendiği yerde daha önce bulunmuş olmak	.61	7.18		

gözlenen değişkenlerde örtük değişken tarafından açıklanan ortalama varyansı verir. Bu katsayı için kullanılacak formül ise şu şekildedir (Hair ve diğ. 1998: 612):

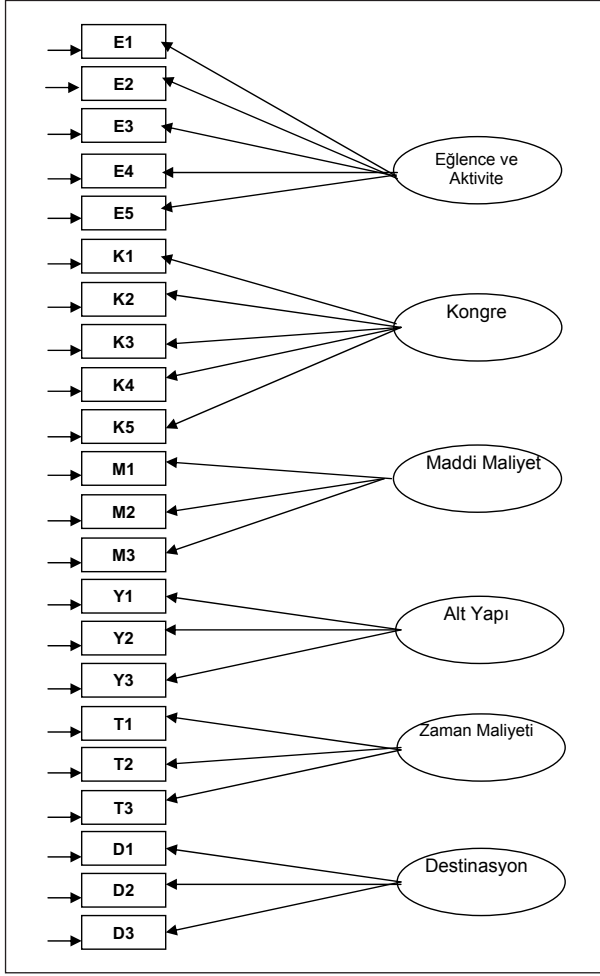
$$\text{Açıklanan Varyans} = \frac{\sum (\text{Standardize yük değerleri}^2)}{\sum (\text{Standardize yük değerleri}^2) + \sum \epsilon_j}$$

Tablo 2 incelendiğinde ölçekteki altı maddenin yapı güvenilirliği belirtilen .70 düzeyini aştığı (.71-.82); üç faktörün açıklanan varyanslarının .50'yi aştığı diğer üç faktöründe .50'ye yakın bir değer aldığı görülmektedir. Buna göre kongre tercih ölçütlerini oluşturan boyutların içsel tutarlılıkları ve yapıyı açıklama güçlerinin yeterli olduğu doğrulanmıştır. DFA'da son olarak, yapıların yakınsama ve ayrışma geçerliliklerinin hesaplanması gerekmektedir. Yakınsama geçerliliği bir yapıyı

oluşturan değişkenlerin veya alt boyutların kendi aralarındaki korelasyonlarının yüksek düzeyde ve uniform olmasını ifade etmektedir (Bagozzi 1981: 375). Yakınsama geçerliliğinde temel koşul yapının açıkladığı varyansın 0.50'den büyük olmasıdır (Fornell ve Larcker 1981: 46). Tablo 2 incelendiğinde bütün parametrelerin istatistiksel olarak anlamlı ($t > 1.96$), açıklanan varyans değerlerinin yüksek olduğu, sonuç olarak ölçeğin yakınsama geçerliliğinin sağlandığı belirlenmiştir. Şekil 1'de çalışma sonucunda belirlenen kongre tercih ölçütlerini tanımlayan örtük değişkenler ve bu örtük değişkenleri oluşturan maddeler sunulmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada kongre katılımcılarının kongre tercihiinde etkili olan unsurların neler olduğu araştırılmıştır. Çalışmanın uygulaması Türkiye'deki üni-

Şekil 1. Ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi Gösterimi

Not: E1:Kongrede sunulan sosyal programlar; E2:Kongrenin düzenlendiği yerde doğal ve kültürel çekicilikler; E3:Kongrenin düzenlendiği yerin mutfağı; E4:Kongrenin düzenlendiği yerdeki eğlence olanaklarının çeşitliliği; E5:Kongre programı dahilinde aile üyelerine yönelik aktivite fırsatları; K1:Kongrenin konusu; K2:Kongreyi düzenleyen kurumun saygınlığı; K3:Kongreye alanında uzman ve saygın konuşmacıların katılımı; K4: Kongrenin bilim kurulu; K5:Kongre amaçlarının kendi profesyonel amaçlarıyla uyumluluğu; M1: Kayıt ücreti; M2:Konaklama maliyeti; M3:Ulaşım maliyeti; Y1: Doğrudan uçuşların bulunması; Y2: Alternatif ulaşım araçlarının bulunması; Y3: Konaklama olanaklarının çeşitliliği; T1: Kongrenin düzenlendiği yere seyahat süresi; T2: Kongrenin süresi; T3: Vize kolaylığı; D1: Destinasyonun imajı; D2: Destinasyonun iklimi; D3: Destinasyonda daha önce bulunmuş olma.

versitelerde görev alan akademisyenler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma, kongre tercih ölçütleri ve kongre karar alma süreçleriyle ilgili önceki çalışmalara dayanmaktadır. Çalışmada geliştirilen ölçek ile mevcut literatürde yer alan kongre tercih ölçütlerine da-

ha geniş bir perspektif ile katkı sağlanmaktadır. Ek olarak, tüketici davranışı ve pazarlama, seyahat ve turizmi içeren çeşitli disiplinleri temel alan bu çalışma, kongre tercih ölçütlerinin önemli faktörlerinin anlaşılması için daha kapsamlı bir teorik yapı sağladığı düşünülmektedir.

Çalışmada öncelikle akademisyenlerin kongre seçiminde etkili olan ölçütlerin belirlenmesi amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmasında ilk olarak, literatür incelemesi ve 5 uzman ile yapılan görüşmeler sonucunda 40 maddelik kongre tercih ölçütleri elde edilmiştir. Maddelerin Kapsam geçerliği ve güvenilirliği değerlendirildikten sonra madde sayısı 33'e indirilmiştir. Ölçek maddelerinin altı maddede yoğunlaştığı ve yapı güvenilirliği ile açıklanan varyanslarının belirlenen düzeyleri aştığı tespit edilmiştir. Buna göre kongre tercih ölçütlerini oluşturan boyutların içsel tutarlılıkları ve yapıyı açıklama güçlerinin yeterli olduğu doğrulanmıştır. Sonuç olarak, katılımcıların kongre tercih ölçütlerinde etkili olan altı faktör tanımlanmıştır. Bu altı boyut (a) Eğlence ve aktivite fırsatı, (b) Kongre, (c) Maddi Maliyet, (d) Alt yapı, (e) Zaman maliyeti ve (f) Destinasyon unsurları olarak isimlendirilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen bazı bulguların, konuyla ilgili önceki çalışmaların bulgularını destekler nitelikte olduğu ortaya çıkmıştır. Önceki yıllarda yapılan bazı çalışmalarda, maddi ve zaman maliyetinin kongre katılım kararlarında oldukça önemli faktörler olduğu belirlenmiştir (Opperman ve Chon 1997; Opperman 1998; Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001; Zhang, Leung ve Qu 2007; Mair ve Thompson 2008). Maddi maliyet ve zaman maliyeti, özellikle uluslararası kongrelerde, kongre tercihlerinde önemli faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada üçüncü ve beşinci faktörler olan parasal maliyet ve zaman maliyeti, geçmiş çalışma bulguları ile örtüşmektedir.

Kongre turizmi literatüründeki çok az araştırma, kongre katılım ölçütü olarak destinasyon faktörlerine odaklanmışlardır. Araştırmalarda destinasyon imajının ve çekiciliğinin kongre katılımında önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Var, Cesario ve Mauer 1985; Grant ve Weaver 1996; Opperman ve Chon 1997; Opperman 1998; Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001; Zhang, Leung ve Qu 2007; Yoo ve Choon 2008). Bu çalışmada da destinasyon faktörünü oluşturan destinasyon imajı, destinasyonun iklimi ve destinasyondaki önceki deneyimler önemli bir kongre tercih ölçütü olarak ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın en ilgi çekici sonuçlarında biri de, eğlence ve aktivite fırsatlarının katılımcılar tarafından üzerinde en fazla durulan kongre tercih ölçütü olarak tespit edilmesidir. Sınırlı da olsa bazı araştırmalarda rekreasyon, açık alan aktiviteleri, sosyal etkinlikler gibi unsurlar kongre katılım kararı ve katılımcıları kongre katılımına güdüleyen unsurlar olarak tanımlanmasına karşın (Witt, Sykes ve Dartus 1995; Rittichainuwat, Beck ve Lalopa 2001; Jago ve Deery 2005) çoğu çalışmada eğlence ve aktivite fırsatları önemli bir faktör olarak belirlenmemiştir. Ancak diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada, boş zaman ve eğlence fırsatlarının kongre katılımcılarının tercihlerinde en önemli unsur olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada ikinci unsur olarak belirlenen kongre faktörü, önceki yıllarda yapılan çalışmalardan farklı olarak, katılımcıların temel güdüleri olarak tanımlanan kariyer gelişimi, bilgi değişimi, profesyonel bağlantı fırsatları gibi unsurlar araştırma dışında kalmıştır. Çalışmaya katılan akademisyenler kongre tercih ölçütü olarak profesyonel amaçlardan çok kongre konusu ve kongreye katılan konuşmacılar, kongreyi düzenleyen kurum ve kongrenin bilim kurulu gibi bir ürün olarak kongrenin kendisini değerlendirmişlerdir. Araştırma katılımcılarının kongre seçeneklerini değerlendirirken kongre tercihlerinde profesyonel amaçlardan çok bir ürün olarak kongrenin niteliklerine dikkat ettikleri görülmektedir.

Çalışma sonucuna göre hedef kitlesi Türkiye’de görev alan akademisyenlerden oluşan kongre organizatörlerinin, kongre programı kapsamında özellikle eğlence ve aktivite fırsatlarına önem vermeleri ile daha fazla kongre katılımcısının etkinliğe çekileceği düşünülmektedir. Organizatörlerin pazarlama uygulamaları değerlendirildiğinde, kongre organizatörleri ve pazarlamacılarının kongre pazarlama karmasından en çok fiyat, mekan ve ürün unsurları üzerinde durmaları gerektiği belirlenmiştir. Ek olarak, çalışma sonucuna göre kongre organizatörlerinin, ulaşım ve konaklama olanaklarının çeşitliliği, iklim ve imaj gibi çeşitli ölçütleri göz önünde bulundurarak kongre destinasyonlarını seçmelerinin amaçladıkları hedeflere ulaşmada anahtar unsurlar olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ajzen, I., ve Fishbein, M. (1977). Attitude-Behavior Relations: A Theoretical Analysis and Review of Empirical Research, *Psychological Bulletin*, 84: 888-918.

- Bagozzi, R. P. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. A Comment, *Journal of Marketing Research*, 18(3): 375-381.
- Baloğlu, Ş. ve Curtis, L. (2005). Association Meeting Planners’ Perceptions and Intentions for Five Major US Convention Cities: The Structured and Unstructured Images, *Tourism Management*, 26 (5): 743-752.
- Choi, J-J. ve Boger, C. A. (2002). State Association Market: Relationship Between Association Characteristics and Site Selection Criteria, *Journal of Convention & Exhibition*, 4 (1): 55-73.
- Crompton, J. (1992). Structure of Vacation Destination Choice Sets, *Annals of Tourism Research*, 19: 420-34.
- Crouch, G. ve Ritchie, B. (1998). Convention Site Selection Research: A Review, Conceptual Model and Propositional Framework. *Journal of Convention & Exhibition Management*, 1 (1): 49-69.
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error, *Journal of Marketing Research*, 18(1): 39-50.
- Gnoth, J. (1998). Branding Tourism Destinations, *Annals of Tourism Research*, 25 (3): 758-760.
- Go, F. M., ve Govers, R. (1999). The Asian Perspective: Which International Conference Destinations in Asia Are The Most Competitive? *Journal of Convention & Exhibition Management*, 1 (4): 37-50.
- Grant, Y. (1994). Factors That Contribute to the Selection Process of Meetings from the Perspective of the Attendees, *Doktora Tezi*, Blacksburg, VA: Virginia Polytechnic State University.
- Grant, Y. N. J. ve Weaver, P. A. (1996). The Meeting Selection Process: A Demographic Profile of Attendees Clustered by Criteria Utilized in Selecting Meetings, *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 20 (1): 57-71.
- Hair, J. F. Jr., Anderson, R. E., Tahtam, R. L., ve Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall. Fifth Edition.
- Hoyle, R. H. (1995). *Structural Equation Modelling Concept, Issues and Applications*. SAGE Publication Inc.
- Jaekyoon, J. ve McCleary, K. W. (1999). Classifying US Association Meeting Planners Based on International Destination Selection Criteria: A Case Study of South Korea, *International Journal of Hospitality Management*, 18(2): 183-199.
- Jago, L. K. ve Deery, M. (2005). Relationships and Factors Influencing Convention Decision-Making, *Journal of Convention and Event Tourism*, 7(1): 23-42.
- Kotler, P. ve Armstrong, G. (2004). *Principles of Marketing*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Kotler, P., Bowen, J. ve Makens. (2006). *Marketing for Hospitality and Tourism*. Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall.
- Lee, M. J. ve Back, K. J. (2005). A Review of Economic Value Drivers in Convention and Meeting Management Research, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 17 (5): 409-420.
- Lee, M. J. ve Back, K. J. (2007). Effects of Destination Image on Meeting Participation Intentions: Empirical Findings from a Professional Association and its Annual Convention, *The Service Industries Journal*, 27 (1): 59-73.
- Lee, M. ve Back, K. (2005). A Review of Convention and Meeting Management Research 1990-2003: Identification of Statistical Methods and Subject Areas, *Journal of Convention and Event Tourism*, 7 (2): 1-12.

- Mair, J. ve Thompson, K. (2008). The UK Association Conference Attendance Decision-Making Process, *Tourism Management*, 2008: 1-10.
- Ngamsom, B. ve Beck, J. (2000). A Pilot Study of Motivations, Inhibitors, and Facilitators of Association Members in Attending International Conferences, *Journal of Convention and Exhibition Management*, 3 (3): 45-62.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.
- Oppermann, M. ve Chon, K. S. (1997). Convention Participation Decision-Making Process, *Annals of Tourism Research*, 24 (1): 178-191.
- Oppermann, M. (1996). Convention Destination Images: Analysis of Association Meeting Planners' Perceptions, *Tourism Management*, 17 (3): 175-182.
- Oppermann, M. (1998). Convention Participation Decision-Making Process, *Annals of Tourism Research*, 24 (1): 178-191.
- Oppermann, M. ve Chon, K. S. (1995). Factors Influencing Professional Conference Participation by Association Members: A Pilot Study of Convention Tourism, *Travel and Tourism Research Association Journal*, 26: 254-259.
- Oppermann, M. ve Chon, K. S. (1997). Convention Participation Decision-making Process, *Annals of Tourism Research*, 24 (1): 178-191
- PCMA. (2003). Professional Convention Management Association Annual Survey. www.pcma.org
- Price, C. (1993). An Empirical Study of The Value of Professional Association Meetings from The Perspective of Attendees (*Başlımamiş Doktora Tezi*). Blacksburg, VA.: Virginia Polytechnic and State University.
- Rittichainuwat, B. N., Beck, J. A. ve Lalopa, J. (2001). Understanding Motivations, Inhibitors, and Facilitators of Association Members in Attending International Conferences, *Journal of Convention & Exhibition Management*, 3 (3): 45-62.
- Rogers, T. (1998). *Conferences: A Twenty-First Century Industry*. Harlow, Essex: Addison Wesley Longman.
- Schumacker R. E. ve Lomax R. G. (2004). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. Londra: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Sethi, V., ve King, W. R. (1994). Development of Measures to Assess the Extent to which an Information Technology Application Provides Competitive Advantage, *Management Science*, 40 (12): 1601-1624.
- Severt, D., Wang, Y., Chen, P-J. ve Breiter, D. (2007). Examining the Motivation, Perceived Performance and Behavioral Intentions of Convention Attendees: Evidence from a Regional Conference, *Tourism Management*, 28: 399-408.
- Swarbrooke, J., ve Horner, S. (2001). *Leisure Marketing: A Global Perspective*. Amsterdam: Elsevier.
- Um, S. ve Crompton, J. L. (1990). Attitude Determinants in Tourism Destination Choice, *Annals of Tourism Research*, 17: 432-448.
- Var, Turgut., Ceasario, C. F. ve Mauser, G. (1985). Convention Tourism Modelling, *Tourism Management*, 6 (3): 194-204.
- Witt, S. F., Sykes, A. M. ve Dartus, M. (1995). Forecasting International Conference Attending, *Tourism Management*, 16 (8): 559-570.
- Woodside, A. G., ve Lysonski, S. (1989). A General Model of Traveler Destination Choice, *Journal of Travel Research*, 27 (4): 8-14.
- WTO. (2006). Tourism Highlights 2006 Edition. <http://www.unwto.org/facts/menu.html>. Erişim tarihi: 15.04.2009.
- Yoon, J. J-E. ve Weber, K. (2005). Progress in Convention Tourism Research, *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 29 (2): 194-222.
- Zhang, H. Q., Leung, V. ve Qu, H. (2007). A Refined Model of Factors Affecting Convention Participation Decision-Making, *Tourism Management*, 28: 1123-1127.